

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Педагогічний факультет

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ТА ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітня програма «Професійна освіта. Цифрові технології»
Спеціальність 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)
Спеціалізація 015.39 Цифрові технології
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
педагогіки та освітнього менеджменту
імені Богдана Ступарика
Протокол № 11 від 19 лютого 2024 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Медіаграмотність та інформаційна безпека
Викладач	Прокопів Любов Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент
Контактний телефон викладача	0995234550
E-mail викладача	liubov.prokopiv@pnu.edu.ua
Освітня програма	Професійна освіта. Цифрові технології.
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Спеціальність	015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Очні консультації за розкладом
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Курс спрямований на розвиток медіаграмотності студентів, що включає аналіз медіаконтенту, виявлення та запобігання медіаманіпуляціям, оволодіння цифровими навичками та методами захисту інформацій в онлайн-середовищі, сприяючи формуванню відповідального ставлення до інформації та ефективного використання медіаресурсів у професійній діяльності.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета курсу полягає в підготовці студентів до компетентного та відповідального використання медіаресурсів, розвитку критичного мислення та цифрових навичок, а також формуванні усвідомленого підходу до захисту особистої інформації в Інтернеті з метою створення безпечного та етичного медіасередовища.</p> <p>У процесі вивчення курсу аспіранти повинні</p> <p><i>Знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - сучасні підходи до медіаосвіти та медіаграмотності; - правила інформаційної культури спілкування, використовувати методи захисту від можливих негативних впливів у процесі масової комунікації, оволодіти навичками організації професійної діяльності з використанням технології мультимедіа; - технології медіааналізу та оцінки інформації; - комунікаційні стратегії в медіа; - організаційно-методичні та психолого-педагогічні аспекти формування медіакультури; - використовувати стратегії захисту від негативних впливів у масових комунікаціях та дотримуватися етичних принципів у медіасередовищі; <p><i>Уміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - аналізувати категоріальний апарат медіаосвіти та її зв'язки з іншими навчальними дисциплінами; - знати методи захисту від маніпуляцій та фейкової інформації; - розрізняти об'єктивні та суб'єктивні джерела; - добирати медіаресурси для визначення, дослідження й репрезентації питань і проблем, для здійснення тих чи інших проєктів; - планувати та використовувати ефективну комунікаційну стратегію у медіасередовищі, включаючи взаємодію з різними аудиторіями; - орієнтуватися у способах використання медіа в професійній освіті; - самостійно створювати медіаповідомлення в процесі професійної та педагогічної діяльності. 	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p>Інтегральна компетентність – Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в професійній освіті, що передбачає застосування певних теорій і методів педагогічної науки та інших наук відповідно до спеціалізації і характеризується комплексністю та</p>	

невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК 5. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення та інтегрувати їх в освітнє середовище.

Програмні результати навчання (ПР):

ПР 9. Відшукувати, обробляти, аналізувати та оцінювати інформацію, що стосується професійної діяльності, користуватися спеціалізованим програмним забезпеченням та сучасними засобами зберігання та обробки інформації.

ПР 13. Застосовувати у професійній діяльності сучасні дидактичні та методичні засади викладання навчальних дисциплін і обирати доцільні технології та методики в освітньому процесі.

ПР 20. Емпатійно взаємодіяти, відповідати за прийняття рішень в межах своєї компетенції, дотримуватися стандартів професійної етики.

4. Організація навчання курсу

Обсяг курсу 90 год.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	12 год.
Семінарські заняття/практичні, лабораторні	18 год.
Самостійна робота	60 год.

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний /вибірковий
4	015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)	2	Вибірковий

Тематика курсу

Тема	Кількість год.		
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Тема 1. Вступ до медіаграмотності та інформаційної безпеки. Поняття медіаграмотності та інформаційної безпеки. Основні складові медіаграмотності. Роль критичного мислення в медіаграмотності. Основні аспекти інформаційної безпеки.	2		6
Тема 2. Основні принципи медіаграмотності. Розрізнення типів медіаповідомлень. Критична оцінка інформації та джерел. Навички конструктивного спілкування в медіасередовищі. Безпечне та ефективне використання медіаресурсів.	2		6
Тема 3. Вплив медіа на суспільство та індивіда. Роль медіа в формуванні світогляду та цінностей. Психологічні аспекти сприйняття медіаповідомлень. Етичні аспекти використання медіа.	2		6
Тема 4. Цифрові навички та інформаційна безпека. Пошук інформації в Інтернеті. Захист персональних даних.	2		6

<p>Тема 5. Критичне мислення та аналіз медіаповідомлень. Поняття критичного мислення. Предмет і завдання критичного мислення. Принципи критичного мислення. Техніки критичного оцінювання інформації.</p>	2	2	6
<p>Тема 6. Етика в інтернеті та цифрове громадянство. Основні принципи цифрової етики. Відповідальне використання інформації та медіаресурсів. Етика поведінки в соціальних мережах та віртуальних спільнотах.</p>	2	2	6
<p>Тема 1-2. Медіаграмотність в умовах інформаційної війни. Медіаграмотність і її складові. Рівень медіаграмотності в Україні та світі. Способи перевірки й розвитку своєї медіаграмотності. Як розвинути стійкість до переконання – теорія інокуляції.</p>		4	6
<p>Тема 3-4-5. Фактчекінг в умовах інформаційної війни. Що таке фактчекінг? Основні критерії для виявлення фейків та маніпуляцій. Інструменти для перевірки достовірності фото. Як перевірити достовірність відео. Способи перевірки Телеграм-каналів і Вайбер-чатів. Як перевірити волонтерські організації. Як виявити бота та троя в соцмережах. Основні фактчекінгові ініціативи в час війни в Україні та світі.</p>		4	6
<p>Тема 6-7-8. Інформаційно-психологічні операції (ІПСО) під час війни. Методи підвищення імунітету до інформаційних загроз. ІПСО як складова інформаційної війни, їхні цілі та складові. Традиційні інструменти пропаганди. Тактики російської пропаганди в Україні в час війни. Російська пропаганда на Заході: ключові наративи та тактики. Як не піддатися ІПСО: закордонний та український досвід протидії.</p>		4	6
<p>Тема 9-10. Етика в інтернеті та цифрове громадянство. Основні принципи цифрової етики. Відповідальне використання інформації та медіаресурсів. Розвиток цифрового громадянства та активної громадської позиції в соціальних мережах.</p>		2	6
ЗАГАЛОМ	12	18	60
5. Система оцінювання курсу			
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів		

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Шкали оцінювання		
	університетська	національна	шкала ЄКТС
	90-100	відмінно	A
	80-89	добре	B
	70-79		C
	60-69	задовільно	D
	50-59		E
	26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX
1-25	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F	
Вимоги до письмових робіт	Письмові роботи пропонуються у формі тестових завдань, розміщених у системі d-learn, та проєктних робіт. Терміни написання: денна форма – на парі, заочна форма – за 10 днів до сесії.		
Семінарські заняття	50 балів		
Умови допуску до підсумкового контролю	Умовами допуску до підсумкового контролю є рейтинг 25 балів впродовж семінарських занять (письмові роботи, усні відповіді)		
Підсумковий контроль	Форма контролю: залік Форма здачі: тестовий контроль (50 балів)		
6. Політика навчальної дисципліни			
Письмові роботи	Порядок та організація контролю знань студентів визначаються Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора №309 від 19.05.2023 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf .		
Академічна доброчесність	Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/ Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідують лекції і практичні заняття курсу.		
Відвідування занять	Організація освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті визначається Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора № 417 від		

	<p>03.07.2023 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozenia-pro-osp_7-redaktsia.pdf.</p> <p>Пропуски семінарських (практичних, лабораторних) занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора №309 від 19.05.2023 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf</p>
Неформальна освіта	<p>Неформальна освіта зараховується згідно Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора № 673 від 24.11.2022 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf.</p>
Рекомендована література	
Базова	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). <i>MediaSapiens</i> : вебсайт. URL: https://bit.ly/2PPBBwW 2. Литвин А. В. Завдання медіаосвіти в контексті підвищення якості професійної підготовки. <i>Педагогіка і психологія професійної освіти</i>. 2009. № 4. С. 9–21. 3. Медіакомпетентність фахівця : колективна монографія / за наук. ред. Г. В. Онкович. Київ : Логос, 2013. 287 с. 4. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / ред.-упор.: В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк ; за наук. ред. В. В. Різуна. Київ : Центр Вільної Преси, 2013. 352 5. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник для студентів педагогічних коледжів / Ред.-упор. В.Ф.Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. — Київ: Центр Вільної Преси, 2014. — 431 с. 6. Петрик Л. В. Медіаграмотність як навичка XXI століття. <i>Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка</i> : зб. наук. пр. / за ред.: В. О. Огнев'юка, Л. Л. Хоружої та ін. ; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2017. № 27. С.100–103. 	
Додаткова	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Академічний тлумачний словник української мови. URL: http://sum.in.ua/s. 2. Барішполець О. Медіаосвіта : зарубіжний досвід. <i>Соціальна психологія</i>. 2008. № 3. С. 162–170. 3. Глазиріна О. В. Медіапедагогіка як складова педагогічних знань. <i>Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка</i>. Серія : Педагогіка. 2013. № 3. С. 77–80. 4. Гришкова Р. О Медіаосвіта як чинник модернізації вітчизняної вищої школи. <i>Наукові праці. Педагогіка</i>. 2012. Т. 188, вип. 176. С. 63–68. 5. Іванова Т. В., Іванов В. Ф. Медіаосвіта та медіаграмотність як актуальні тенденції виховання сучасної молоді. <i>Педагогіка і психологія</i>. 2013. № 2. С. 46–55. 6. Іщенко А. Ю. Сучасна медіа-освіта : впровадження в Україні та міжнародний досвід. <i>Стратегічні пріоритети</i> : наук. –аналіт. щокварт. зб. К. : НІСД, 2013. № 4 (29). С. 80–84. 7. Новітні освітні технології сучасної медіадидактики: монографія / Г. В. Онкович, В. В. Агаркова, М. М. Боголюбова, О. М. Ляліна, А. Д. Онкович, Л. В. Редько-Шпак, Н. М. Флегонтова; За наук. ред. д. п. н., проф. Г. В. Онкович. Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. 156 с. 	

8. Макаренко Ю. Розвиток професійної компетентності молодого викладача. *Фахова передвища освіта*. 2019. № 2. С. 19–21.
9. Марченко Г.В. Термінологічний аналіз сутності категорії «медіаграмотність». *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2021. Вип. 80 (2). С. 28-33
10. Медіаграмотність та критичне мислення на уроках суспільствознавства: посібник для вчителя / Т. 3 Бакка, О. Бурім, О.Волошенко, Р. Євтушенко, Т. Мелещенко, О. Мокрогуз; За ред. В.Іванова, О. Волошенко. К.: ЦВП, АУЛ, 2016. 243 с.
11. Моїсєєва Н. Соціально–комунікаційний підхід до розуміння медіаосвіти. *Вісник книжкової палати*. 2015. № 3. С. 48–51.
12. Мурзіна О. Медіакомпетентність та медіаграмотність: сутність понять. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2021. Вип. 4. С. 18-23.
13. Навчальні програми. Медіаосвіта. Академія Української преси. URL: <http://www.aup.com.ua/mediaosv/navchalni-programy/>
14. Найдьонова Л. А. Основні напрями і перші підсумки експериментального впровадження медіаосвіти на всеукраїнському рівні. *Педагогіка і психологія*. 2013. № 2. С. 38–45.
15. Найдьонова Л. А. Перспективи розвитку медіаосвіти в контексті Болонського процесу: процесуальна модель медіакультури. *Болонський процес і вища освіта в Україні та Європі: проблеми й перспективи*. Київ, 2007. С. 162–168.
16. Онкович Г. Медіа-педагогіка и медіа–освіта. *Дивослово*. 2007. № 6. С. 2–4.
17. Онкович Г. Медіадидактика вищої школи : український досвід. *Вища освіта України*. 2013. № 1. С. 23–29.
18. Онкович Г. В. Професійно орієнтована медіаосвіта у вищій школі. *Педагогіка і психологія*. 2013. № 2. С. 55–61.
19. Основи медіаграмотності: взаємодія з медіа: навч. програма / О. В. Волошенко, Г. А. Дегтярьова, Г. Ю. Кравченко та ін.; Академія укр. преси. URL: https://www.aup.com.ua/ml/Program_Harkiv.pdf
20. Сипченко О., Кизь Н. Медіаосвітні технології як засіб формування професійної компетентності майбутніх викладачів. *Гуманізація навчально-виховного процесу: Зб. наук. праць*. [за заг. ред. доц. С.А. Саяпіної]. Харків ТОВ «Видавництво НТМТ» 2019. № 6 (98). С. 110–121
21. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих : навч.- метод. посіб. / НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. Київ : ЕКМО, 2011. 324 с.
22. Слюсаревський М. М. Медіаорієнтаційна функція освіти як відповідь на виклики інформаційної доби. *Педагогіка і психологія*. 2013. № 2. С. 18–28
23. Сулім Г. Особливості розвитку медіаосвіти : закордонний досвід. *Збірник праць Науково-дослідного центру періодики* / відп. ред. М. М. Романюк. Львів : ЛННБ, 2010. Вип. 2 (18). С. 375–385.
24. Приходькіна Н. О. Компетенція, компетентність, медіакомпетентність: аналіз термінології. *Вісник післядипломної освіти: зб. наук. праць*. Серія: Педагогічні науки. 2017. Вип. 5(34). С. 80–88.
25. Шеїна О. О. Педагогічні умови застосування медіаосвітніх технологій у закладах вищої освіти. *Молодий вчений*. 2019. № 5.1 (69.1). С. 238–241.

Викладач:

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри педагогіки та
освітнього менеджменту ім. Б. Ступарика

Любов ПРОКОПВ

Аспірантка

кафедри педагогіки та освітнього
менеджменту ім. Б.Ступарика

Мар'яна ДЕРЕНЮК